

V Bruseli 24. 5. 2023
COM(2023) 625 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2023

{SWD(2023) 625 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2023

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii¹, a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh², a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

- (1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241³, ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Európskou úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra prispieva k obnove hospodárstva, sociálnemu zotaveniu a k vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci EÚ a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bol aktualizovaný 30. júna 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

¹ Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

² Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.

³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

- (2) Komisia 22. novembra 2022 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2023⁴, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2023. Európska rada 23. marca 2023 schválila priority uvedeného prieskumu sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 22. novembra 2022 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania na rok 2023, v ktorej Slovensko určila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hrozit', že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia zároveň prijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Slovenska na rok 2023. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny, ktoré Rada prijala 16. mája 2023, ako aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2023, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý Rada prijala 13. marca 2023.
- (3) Hoci hospodárstva EÚ vykazujú pozoruhodnú odolnosť, geopolitický kontext má na ne naďalej negatívny vplyv. Keďže EÚ odhodlane stojí po boku Ukrajiny, program hospodárskej a sociálnej politiky EÚ sa zameriava na zmierňovanie negatívneho vplyvu energetických šokov v krátkodobom horizonte, a to tak v prípade zraniteľných domácností, ako aj v prípade spoločností, pričom sa zároveň snaží nepoľavovať v úsilí o dosiahnutie zelenej a digitálnej transformácie, podpore udržateľného a inkluzívneho rastu, zabezpečovaní makroekonomickej stability a zvyšovaní odolnosti v strednodobom horizonte. Zároveň sa intenzívne zameriava aj na zvyšovanie konkurencieschopnosti a produktivity EÚ.
- (4) Komisia 1. februára 2023 vydala oznámenie o *Priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody určenom pre vek emisnej neutrálnosti*⁵, ktorý má posilniť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu EÚ a podporiť rýchly prechod ku klimatickej neutralite. Plán je doplnkom k úsiliu prebiehajúcemu v rámci Európskej zelenej dohody a plánu REPowerEU. Jeho cieľom je poskytnúť priaznivejšie prostredie na zvyšovanie výrobných kapacít EÚ pre emisne neutrálne technológie a výroby, ktoré sú potrebné na splnenie ambiciózných cieľov EÚ v oblasti klímy, a zároveň zabezpečiť prístup k relevantným kritickým surovinám, a to aj diverzifikáciou získavania zdrojov, riadnym využívaním geologických zdrojov v členských štátoch a maximalizáciou miery recyklácie surovín. Plán spočíva na štyroch pilieroch, ktorými sú predvídateľné a zjednodušené regulačné prostredie, urýchľovanie prístupu k finančným prostriedkom, zlepšovanie zručností a otvorený obchod v záujme vybudovania odolnejších dodávateľských reťazcov. Komisia 16. marca 2023 vydala aj oznámenie s názvom *Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030*⁶, ktorého štruktúra je založená na deviatich vzájomne sa posilňujúcich faktoroch s cieľom dopracovať sa k regulačnému rámcu, ktorý by povzbudzoval rast. V oznámení sa stanovujú politické priority zamerané na aktívne zabezpečovanie štrukturálnych zlepšení, dobre cielených investícií a regulačných opatrení pre dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ a jej členských štátov. Ďalej uvedené odporúčania pomáhajú riešiť tieto priority.
- (5) V roku 2023 pokračuje európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík vo svojom vývoji, kopírujúc pri tom vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy

⁴ COM(2022) 780 final.

⁵ COM(2023) 62 final.

⁶ COM(2023) 168 final.

a odolnosti. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány plnia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020 a 2022 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli zrevidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

- (6) Cieľom nariadenia o pláne REPowerEU⁷, ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je čo najskôr ukončiť závislosť EÚ od dovozu ruských fosílnych palív. Prispeje sa tým k energetickej bezpečnosti a diverzifikácii dodávok energie do EÚ a zároveň sa zvýši miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť. Nariadenie umožňuje členským štátom pridať do svojich národných plánov obnovy a odolnosti novú kapitolu venovanú REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU. Pomôžu aj posilniť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu EÚ, ako sa uvádza v Priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody určenom pre vek emisnej neutrálnosti, a prispievajú k plneniu odporúčaní pre jednotlivé krajiny týkajúcich sa energetiky, ktoré boli pre členské štáty vydané v roku 2022 a prípadne v roku 2023. Nariadením o pláne REPowerEU sa zavádza nová kategória nenávratnej finančnej podpory, ktorú majú členské štáty k dispozícii na financovanie nových reforiem a investícií súvisiacich s energetikou v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti.
- (7) Komisia 8. marca 2023 prijala oznámenie, ktoré obsahuje usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2024. Jeho cieľom je podporiť členské štáty pri vypracúvaní programov stability, resp. konvergenčných programov, a tým posilniť koordináciu politík⁸. Komisia pripomenula, že všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu sa koncom roka 2023 deaktivuje. Vyzvala na prijatie fiškálnych politík v rokoch 2023 – 2024, ktoré zabezpečia strednodobú udržateľnosť dlhovej služby a zároveň udržateľným spôsobom zvýšia potenciálny rast. Členské štáty boli vyzvané, aby vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch na rok 2023 stanovili, ako vo svojich fiškálnych plánoch zabezpečia dodržiavanie referenčnej hodnoty pre deficit na úrovni 3 % HDP, ako aj realistické a nepretržité znižovanie dlhu, resp. jeho udržanie na obozretnej úrovni v strednodobom horizonte. Komisia vyzvala členské štáty, aby postupne zrušili vnútroštátne fiškálne opatrenia zavedené na ochranu domácností a podnikov pred energetickým cenovým šokom, pričom začnú najmenej cieľovými opatreniami. Zároveň uviedla, že ak by v dôsledku obnovených tlakov na ceny energie bolo potrebné predĺžiť podporné opatrenia, členské štáty by takéto opatrenia mali zacieliť na zraniteľné domácnosti a podniky oveľa lepšie než v minulosti. Komisia navrhla, aby fiškálne odporúčania boli kvantifikované a diferencované a aby boli formulované na základe čistých primárnych výdavkov, ako to navrhuje vo svojom oznámení o usmerneniach pre reformu rámca správy hospodárskych záležitostí EÚ⁹. Odporučila, aby všetky členské štáty pokračovali v ochrane investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečili účinné

⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1).

⁸ COM(2023) 141 final.

⁹ COM(2022) 583 final.

využívanie finančných prostriedkov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, a to najmä v prospech cieľov zelenej a digitálnej transformácie a odolnosti. Komisia uviedla, že navrhne Rade, aby na jar 2024 začala postupy pri nadmernom deficite, a to na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023 v súlade so súčasnými právnymi ustanoveniami.

- (8) Komisia 26. apríla 2023 predložila legislatívne návrhy na zavedenie komplexnej reformy pravidiel EÚ týkajúcich sa správy hospodárskych záležitostí. Hlavným cieľom návrhov je posilniť udržateľnosť verejného dlhu a podporiť udržateľný a inkluzívny rast vo všetkých členských štátoch prostredníctvom reforiem a investícií. Ich účelom je poskytnúť členským štátom väčšiu kontrolu nad tým, ako koncipujú svoje strednodobé plány, pričom zavádzajú prísnejší režim presadzovania pravidiel s cieľom zabezpečiť, aby členské štáty plnili záväzky, ktoré prijali vo svojich strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch. Cieľom je dokončiť túto legislatívnu prácu v roku 2023.
- (9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Slovensko predložilo Komisii 29. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska¹⁰. Uvoľnenie splátok je podmienené rozhodnutím Komisie prijatým v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, že Slovensko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu. V súlade s článkom 21c nariadenia (EÚ) 2021/241 Slovensko predložilo Komisii 26. apríla 2023 svoj upravený národný plán obnovy a odolnosti vrátane kapitoly o REPowerEU. V upravenom pláne obnovy a odolnosti sa zohľadňuje aj aktualizovaný maximálny finančný príspevok v súlade s článkom 18 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241, pričom plán obsahuje odôvodnenú žiadosť o zmenu vykonávacieho rozhodnutia Rady z 13. júla 2021 adresovanú Komisii v súlade s článkom 21 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241, keďže Slovensko dospelo k záveru, že plán obnovy a odolnosti už čiastočne nie je možné zrealizovať z dôvodu objektívnych okolností.
- (10) Slovensko predložilo 27. apríla 2023 svoj národný program reforiem na rok 2023 a v ten istý deň aj svoj program stability na rok 2023 v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2023 zohľadňujú aj polročné správy Slovenska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.
- (11) Komisia 24. mája 2023 uverejnila správu o Slovensku na rok 2023¹¹. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Slovensko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2022, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Slovenska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši

¹⁰ Vykonávacie rozhodnutie Rady z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

¹¹ SWD(2023) 625 final.

alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Slovenska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja.

- (12) Komisia vykonala v súvislosti so Slovenskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 24. mája 2023¹². Dospela k záveru, že na Slovensku neexistujú makroekonomické nerovnováhy. Zvyšuje sa najmä zraniteľnosť v súvislosti s konkurencieschopnosťou, bývaním, dlhom domácností a saldom zahraničného obchodu, ale celkovo sa zdá, že v blízkej budúcnosti bude miera tejto zraniteľnosti pod kontrolou, a podľa očakávaní by sa mala zmiernovať súbežne s normalizáciou hospodárskych podmienok. Hospodárstvo výrazne zasiahlo cenový šok v súvislosti so zvýšením cien energie, pričom inflácia rýchlo rástla. Jadrová inflácia a rast jednotkových nákladov práce sú výrazne nad priemerom eurozóny. Hoci sa predpokladá, že sa znormalizujú, existuje riziko, že by mohlo trvať určitý čas, kým sa tlak na nákladovú konkurencieschopnosť zmierni, a že silný domáci dopyt bude naďalej vyvíjať tlaky na platobnú bilanciu. Bežný účet sa v roku 2022 výrazne zhoršil v dôsledku vyšších dovozných cien energie, ako aj výrazného poklesu čistého vývozu neenergetického tovaru. Predpokladá sa, že deficit bežného účtu mierne klesne, ale v rokoch 2023 a 2024 zostane vysoký, a to aj napriek znižovaniu cien energie. Riziká týkajúce sa vonkajšej udržateľnosti v blízkej budúcnosti sa však vyhodnotili ako obmedzené. Predpokladá sa, že deficity verejných financií budú v tomto a budúcom roku významné a napravia sa počnúc rokom 2024. Zdá sa, že ceny obytných nehnuteľností sú po niekoľkých rokoch výrazného rastu mierne nadhodnotené. Došlo k tomu súbežne s vysokými pôžičkami, ktorých výška teraz klesá, a výrazným nárastom dlhu domácností, čo celkovo predstavuje určité riziko pre finančnú stabilitu. Bankový sektor je však naďalej dobre kapitalizovaný, vysoko ziskový a zaznamenáva nízky objem nesplácaných úverov. Na riešenie hospodárskej zraniteľnosti Slovenska treba vynaložiť ďalšie úsilie. Konkrétne by sa mal zmierniť nadmerný dopyt s cieľom podporiť korekciu deficitu bežného účtu a rozdielu v miere jadrovej inflácie v porovnaní so zvyškom eurozóny. To možno dosiahnuť zabezpečením primeranej fiškálnej konsolidácie a opatreniami na riešenie dlhu domácností pri súčasnom zachovaní cenovej dostupnosti bývania prostredníctvom zdaňovania nehnuteľností a pomocou opatrení na podporu ponuky bývania.
- (13) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat¹³, sa deficit verejných financií Slovenska znížil z 5,4 % HDP v roku 2021 na 2,0 % HDP v roku 2022, zatiaľ čo verejný dlh klesol zo 61,0 % HDP na konci roku 2021 na 57,8 % HDP na konci roku 2022. Komisia 24. mája 2023 uverejnila správu podľa článku 126 ods. 3 ZFEÚ¹⁴. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Slovenska, keďže jeho deficit verejných financií má v roku 2023 presiahnuť 3 % HDP. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 8. marca 2023¹⁵ Komisia nenavrholo začatie nových postupov pri nadmernom deficite na jar 2023. Komisia namiesto toho

¹² SWD(2023) 643 final.

¹³ Eurostat – Euro ukazovatele 47/2023, 21. 4. 2023.

¹⁴ COM(2023) 631 final, 24. 5. 2023.

¹⁵ COM(2023) 141 final, 8. 3. 2023.

uviedla, že navrhne Rada, aby na jar 2024 začala postupy pri nadmernom deficite na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023. Slovensko by to malo zohľadniť pri plnení svojho rozpočtu na rok 2023 a pri vypracúvaní návrhu rozpočtového plánu na rok 2024.

- (14) Saldo verejných financií ovplyvnili opatrenia fiškálnej politiky prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. V roku 2022 takéto opatrenia zvyšujúce výdavky zahŕňali dávky pre domácnosti, ktoré sú najviac ohrozené vysokou infláciou, jednorazové zvýšenie prídavku na dieťa, jednorazové vyplatenie „14. dôchodku“, jednorazový bonus vyplatený všetkým zamestnancom vo verejnom sektore a obmedzenie cien elektriny a plynu pre neregulované spoločnosti. Náklady na tieto opatrenia boli čiastočne kompenzované novými daňami z neočakávaných ziskov výrobcov a dodávateľov energie, konkrétne solidárnym príspevkom poskytovaným podľa nariadenia EÚ. Komisia odhaduje, že čisté rozpočtové náklady na tieto opatrenia v roku 2022 predstavovali 0,2 % HDP. Saldo verejných financií bolo ovplyvnené aj rozpočtovými nákladmi na dočasnú ochranu vysídlených osôb z Ukrajiny, ktoré sa v roku 2022 odhadujú na 0,1 % HDP. Odhadované náklady na dočasné núdzové opatrenia súvisiace s ochorením COVID-19 zároveň klesli z 3,2 % HDP v roku 2021 na 0,8 % HDP v roku 2022.
- (15) Rada 18. júna 2021 odporučila, aby Slovensko¹⁶ v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov.
- (16) Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky¹⁷ v roku 2022 reštriktívne, a to na úrovni 1,3 % HDP, čo bolo vzhľadom na vysokú infláciu primerané. V súlade s odporúčaním Rady Slovensko naďalej podporovalo obnovu investíciami, ktoré sa majú financovať z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ dosiahli v roku 2022 výšku 1,2 % HDP (1,3 % HDP v roku 2021). Zníženie výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ v roku 2022 bolo spôsobené nízkym čerpaním štrukturálnych fondov EÚ a odkladmi realizácie výdavkov z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Investície financované z vnútroštátnych zdrojov predstavovali expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP¹⁸. Slovensko teda zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov, ako odporučila Rada. Rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) zároveň predstavoval reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 1,3 percentuálneho bodu. Slovensko teda dostatočne kontrolovalo rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov.

¹⁶ Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 121).

¹⁷ Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení) okrem dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19, ale vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ v porovnaní so strednodobým potenciálnym rastom. Podrobnejšie informácie sú uvedené v rámci 1 v tabuľkách týkajúcich sa fiškálnej štatistiky.

¹⁸ Ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov predstavovali reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

- (17) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy uvedené v programe stability, je na rok 2023 a na nasledujúce obdobie realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2023 zvýši o 1,3 % a v roku 2024 o 1,8 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá vyšší rast reálneho HDP na úrovni 1,7 % v roku 2023 a 2,1 % v roku 2024, a to najmä v dôsledku rýchlejšieho oživenia vývozu, než sa očakávalo, keďže sa predpokladá, že zmiznú prekážky v dodávateľskom reťazci, a hospodársky výhľad hlavných vývozných destinácií Slovenska sa zlepšil.
- (18) Vláda vo svojom programe stability na rok 2023 očakáva, že pomer deficitu verejných financií sa v roku 2023 zvýši na 6,3 % HDP. V tomto zvýšení v roku 2023 sa odzrkadľujú najmä opatrenia prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie, ako aj iné opatrenia, ako je zvýšenie daňového bonusu a prídavkov na deti a zavedenie rodičovského bonusu. Podľa programu sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa zvýši z 57,8 % na konci roku 2022 na 58,7 % na konci roku 2023. V prognóze Komisie z jari 2023 sa na rok 2023 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 6,1 % HDP. To je v súlade s deficitom, ktorý sa predpokladá v programe stability. V prognóze Komisie z jari 2023 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 58,3 % na konci roku 2023.
- (19) Saldo verejných financií v roku 2023 budú podľa očakávaní naďalej ovplyvňovať fiškálne opatrenia prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. Patria medzi ne opatrenia z roku 2022, ktorých platnosť bola predĺžená (t. j. najmä obmedzenie cien elektriny a plynu pre neregulované spoločnosti), a nové opatrenia, ako je obmedzenie cien dodávok elektriny, plynu a tepla pre domácnosti a regulované (malé) spoločnosti. Náklady na tieto opatrenia sú čiastočne kompenzované daňami z neočakávaných ziskov dodávateľov energie, konkrétne solidárnym príspevkom spojeným s nariadením EÚ, osobitným odvodom pre štátny podnik Vodohospodárska výstavba a stropom na príjmy výrobcov elektrickej energie s nadmernými ziskami. Po zohľadnení týchto príjmov sa v prognóze Komisie z jari 2023 predpokladajú v roku 2023 čisté rozpočtové náklady na podporné opatrenia na úrovni 2,0 % HDP¹⁹. Zdá sa, že opatrenia v roku 2023 nie sú zamerané na najzraniteľnejšie domácnosti alebo podniky, pričom plne nevysielajú cenový signál na zníženie dopytu po energii a zvýšenie energetickej efektívnosti. V dôsledku toho sa pri posudzovaní súladu s odporúčaním na rok 2023 nemajú zohľadniť žiadne ciele podporné opatrenia (v porovnaní s 0,2 % HDP v roku 2022). Predpokladá sa, že rozpočtové náklady na dočasnú ochranu pre vysídlené osoby z Ukrajiny sa v porovnaní s rokom 2022 znížia o 0,1 percentuálneho bodu HDP. Napokon sa očakáva, že na saldo verejných financií v roku 2023 bude mať priaznivý vplyv postupné rušenie dočasných núdzových opatrení súvisiacich s ochorením COVID-19 vo výške 0,8 % HDP.
- (20) Rada 12. júla 2022 odporučila²⁰ Slovensku, aby prijalo opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby bol v roku 2023 rast primárnych bežných výdavkov financovaných

¹⁹ Tento údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

²⁰ Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2022 (Ú. v. EÚ C 334, 1.9.2022, s. 205).

z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky²¹, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Slovensko by malo byť pripravené prispôsobiť bežné výdavky vyvíjajúcej sa situácii. Krajine bolo zároveň odporúčané, aby zvýšila verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu REPowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

- (21) V prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá, že zábery fiškálnej politiky budú v roku 2023 v kontexte vysokej inflácie expanzívne (–6,2 % HDP), pričom v roku 2022 boli zábery fiškálnej politiky reštriktívne (1,3 % HDP). Očakáva sa, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 4,4 % HDP. To zahŕňa zníženie nákladov na cielené podporné opatrenia pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, o 0,2 % HDP. Zahrnuté sú tu aj nižšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (o 0,1 % HDP). Expanzívny príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov teda nie je spôsobený cielenou podporou pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí utekajúcich z Ukrajiny. Expanzívny rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) je spôsobený necielenými energetickými opatreniami, trvalým zvyšovaním miezd zdravotníckych pracovníkov a znížením sadzieb DPH v odvetviach potravinárstva a voľnočasových aktivít. Možno teda konštatovať, že predpokladaný rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov nie je v súlade s odporúčaním Rady.

Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ majú v roku 2023 predstavovať 2,8 % HDP, zatiaľ čo investície financované z vnútroštátnych zdrojov majú predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,1 percentuálneho bodu²². Slovensko teda plánuje financovať dodatočné investície prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, pričom sa predpokladá, že zachová investície financované z vnútroštátnych zdrojov²³. Plánuje financovať verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a do energetickej bezpečnosti, ktoré zahŕňajú napríklad Národnú stratégiu pre výskum, vývoj a inovácie, s cieľom zvýšiť flexibilitu a skrátiť čas nákupu služieb a zapojiť širšiu škálu dodávateľov vrátane malých a stredných podnikov.

- (22) Podľa programu stability sa očakáva, že deficit verejných financií v roku 2024 klesne na úroveň 4,7 % HDP. V poklese v roku 2024 sa odzrkadľuje najmä postupné rušenie

²¹ Na základe prognózy Komisie z jari 2023 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP Slovenska, ktorý sa používa na meranie zámerov fiškálnej politiky, v nominálnom vyjadrení odhaduje na 12,0 %.

²² Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

²³ Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ v roku 2023 predstavovali 0,0 % HDP, zatiaľ čo investície financované z vnútroštátnych zdrojov predstavovali expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 1,3 percentuálneho bodu. Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

opatrení na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. V programe sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa koncom roka 2024 zvýši na 59,3 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2023 predpokladá, že deficit verejných financií bude v roku 2024 na úrovni 4,8 % HDP. To je v súlade s deficitom, ktorý sa predpokladá v programe. V prognóze Komisie z jari 2023 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 58,7 % na konci roku 2024.

- (23) V programe stability sa predpokladá postupné ukončenie všetkých podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2024. Komisia takisto predpokladá úplné ukončenie podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2024. Vychádza sa pritom z predpokladu, že ceny energie nezačnú opäť rásť.
- (24) V nariadení Rady (ES) č. 1466/97 sa požaduje ročné zlepšenie štrukturálneho rozpočtového salda smerom k strednodobému cieľu o referenčnú hodnotu na úrovni 0,5 % HDP²⁴. Vzhľadom na aspekty fiškálnej udržateľnosti²⁵ a potrebu znížiť deficit pod referenčnú hodnotu 3 % HDP by bolo vhodné, aby sa v roku 2024 štrukturálne saldo zlepšilo aspoň o 0,7 % HDP. V záujme zabezpečenia takéhoto zlepšenia by rast čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov²⁶ v roku 2024 nemal presiahnuť 5,7 %, ako sa uvádza v tomto odporúčaní. Prispieje to aj k zníženiu jadrovej inflácie, ktorá je výrazne nad priemerom eurozóny a ktorá by mohla viesť k strate konkurencieschopnosti, ak bude pretrvávajúť, a k posilneniu zahraničnej pozície.

Zároveň by sa mali postupne zrušiť zostávajúce podporné opatrenia v oblasti energetiky (ktoré Komisia v súčasnosti odhaduje na 2 % HDP v roku 2023), a to v závislosti od vývoja na trhu s energiou a počnúc najmenej cielenými opatreniami, a súvisiace úspory by sa mali použiť na zníženie deficitu verejných financií. Na základe odhadov Komisie by to v roku 2024 viedlo k rastu čistých primárnych výdavkov, ktorý by bol pod odporúčanou maximálnou mierou rastu.

Okrem toho podľa prognózy Komisie z jari 2023 rast čistých primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2023 nie je v súlade s odporúčaním Rady. Ak sa to potvrdí, bol by vhodný nižší rast čistých primárnych výdavkov v roku 2024.

- (25) V prognóze Komisie z jari 2023 sa očakáva, že za predpokladu nezmenených politík budú čisté primárne výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov v roku 2024 rásť na úrovni 2,5 %, čo je pod odporúčanou mierou rastu. Úprava predpokladaná v prognóze Komisie je nižšia ako úspory vyplývajúce z úplného ukončenia podporných opatrení v oblasti energetiky, čo je spôsobené trvalými výdavkovými

²⁴ Pozri článok 5 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97, v ktorom sa takisto vyžaduje úprava vo výške viac ako 0,5 % HDP pre členské štáty s verejným dlhom presahujúcim 60 % HDP alebo s výraznejšími rizikami v oblasti udržateľnosti dlhovej služby.

²⁵ Komisia odhadla, že na dosiahnutie realistického zníženia dlhu alebo udržanie verejného dlhu na obozretnej úrovni v strednodobom horizonte bude Slovensko potrebovať priemerný ročný nárast štrukturálneho primárneho salda vo vyjadrení ako podiel na HDP vo výške 1 percentuálneho bodu. Tento odhad bol založený na prognóze Komisie z jesene 2022. Východiskovým bodom pre tento odhad bol predpokladaný deficit verejných financií a verejný dlh na rok 2024, pričom sa predpokladalo zrušenie podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2024.

²⁶ Čisté primárne výdavky sú vymedzené ako výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov bez diskrečných príjmových opatrení a bez úrokových výdavkov, ako aj výdavkov na cyklickú nezamestnanosť.

opatreniami, ako sú vyššie odmeny pre zamestnancov verejnej správy, rodinný balík vrátane daňového bonusu a zvýšených prídavkov na deti, ako aj zavedenie rodičovského bonusu v rámci dôchodkovej reformy.

- (26) Podľa programu sa očakáva, že verejné investície sa znížia z 5,1 % HDP v roku 2023 na 4,0 % HDP v roku 2024. Nižšie investície sú spôsobené nižšími investíciami financovanými Európskou úniou, konkrétne prostredníctvom štrukturálnych fondov. V programe sú uvedené reformy a investície, od ktorých sa očakáva, že prispievajú k fiškálnej udržateľnosti a k udržateľnému a inkluzívnemu rastu. Patrí medzi ne nedávno schválená reforma, ktorou sa zavádzajú výdavkové stropy, a dôchodková reforma, pričom obe sú takisto súčasťou plánu obnovy a odolnosti.
- (27) V programe stability je načrtnuté strednodobé fiškálne smerovanie do roku 2026. Podľa programu sa v cieľoch vlády predpokladá, že deficit dosiahne 3,2 % HDP v roku 2025 a 2,2 % HDP v roku 2026. Očakáva sa teda, že deficit verejných financií klesne v roku 2026 pod referenčnú hodnotu 3 %.
- (28) Daňový systém Slovenska má potenciál byť zreformovaný s cieľom zvýšiť hospodársku efektívnosť, podporiť environmentálnu a fiškálnu udržateľnosť a zvýšiť spravodlivosť. Daňové zaťaženie práce osôb s nízkymi príjmami je v porovnaní s inými krajinami EÚ mimoriadne vysoké. Na druhej strane sa naplno nevyužíva potenciál environmentálnych daní a daní z nehnuteľností. Zmena daňového mixu by mohla podporiť rast a zároveň pomôcť podporiť zelenú transformáciu a environmentálnu udržateľnosť. Napriek vysokej energetickej náročnosti hospodárstva dosiahli príjmy z environmentálnych daní v roku 2021 úroveň 2,5 %, čo sa približuje k priemeru EÚ. Environmentálne poplatky týkajúce sa nakladania s odpadmi a znečisťovania ovzdušia dostatočne nepodporujú efektívne využívanie zdrojov ani neznižujú náklady pre životné prostredie a spoločnosť. Environmentálne dane a poplatky nie sú indexované, čo postupom času vedie k znižovaniu príjmov z takýchto ekologických opatrení. Cestné dane a poplatky za registráciu vozidiel dostatočne neodzrkadľujú intenzitu emisií. Celkovo je podiel zdaňovania dopravy na celkových daňových príjmoch len 0,58 % (priemer EÚ je 1 %). Pokiaľ ide o majetkové dane, príjmy z periodických daní z nehnuteľností boli v roku 2021 pomerne nízke (0,5 % HDP v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 1,2 % HDP) Slovensko v súčasnosti nemá dostatočné údaje, ktoré by umožnili aktualizáciu základu dane z nehnuteľností a jeho indexáciu v nadväznosti na ich aktuálnu trhovú hodnotu, hoci by to mohlo čiastočne obmedziť pretrvávajúci výrazný dopyt po bývaní a súvisiaci výrazný rast cien obytných nehnuteľností. Verejné príjmy sa môžu zvýšiť aj ďalším úsilím v oblasti zjednodušenia daní a zlepšenia daňovej disciplíny, čo by následne prispelo k fiškálnej udržateľnosti a väčšej spravodlivosti. V roku 2020 bol na Slovensku zaznamenaný ďalší pokles daňovej medzery na DPH. Táto medzera klesla z 15 % v roku 2019 na 13,9 % celkových očakávaných príjmov z DPH v roku 2020, no stále zostáva nad priemerom EÚ (9,1 %). Pri odstraňovaní daňových únikov by mohlo pomôcť ďalšie zdokonalenie daňovej správy vrátane zavedenia elektronickej fakturácie, predvyplnených daňových priznaní a väčšej digitalizácie systému.
- (29) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Slovenska doteraz výrazne pokročilo, no pri pohľade do budúcnosti hrozí niekoľko problémov. Slovensko predložilo dve žiadosti o platbu, čo zodpovedá 30 míľnikom a cieľom v pláne, a výsledkom bolo vyplatenie prostriedkov v celkovej hodnote 1,11 miliardy EUR. Slovensko patrí medzi členské

štáty s najrýchlejšim tempom pokroku pri vykonávaní plánu obnovy a odolnosti, ale potenciálny nepriaznivý vývoj spôsobený prekážkami v oblasti administratívnych kapacít spolu s potrebou začať pracovať na dodatočných opatreniach kapitoly o REPowerEU, ktorú Slovensko predložilo v rámci revízie svojho plánu 26. apríla 2023, si vyžaduje väčšie zameranie na vykonávanie. Rýchle začlenenie novej kapitoly o REPowerEU do plánu obnovy a odolnosti umožní financovať dodatočné reformy a investície na podporu strategických cieľov Slovenska v oblasti energetiky a zelenej transformácie. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu, je naďalej dôležité systematické a účinné zapájanie miestnych a regionálnych orgánov, sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, čím sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

- (30) Komisia v roku 2022 schválila všetky programové dokumenty Slovenska v oblasti politiky súdržnosti. Kľúčom k dosiahnutiu zelenej a digitálnej transformácie, zvýšeniu hospodárskej a sociálnej odolnosti a dosiahnutiu vyváženého územného rozvoja na Slovensku je pokračovanie v urýchlenom vykonávaní programov politiky súdržnosti pri súčasnom zachovaní synergií a komplementárnosti s plánom obnovy a odolnosti vrátane kapitoly o REPowerEU.
- (31) Popri hospodárskych a sociálnych výzvach, ktorými sa zaoberá plán obnovy a odolnosti, Slovensko čelí viacerým ďalším výzvam v oblasti energetiky a zelenej transformácie.
- (32) Pokrok Slovenska pri znižovaní čistých emisií skleníkových plynov sa v posledných rokoch do veľkej miery zastavil. Krajina zostáva štrukturálne energeticky náročným hospodárstvom s vysokou závislosťou od dovozu fosílnych palív. Primárna energetická náročnosť Slovenska bola v roku 2020 približne o 80 % vyššia ako priemer EÚ, zatiaľ čo jeho konečná energetická spotreba sa v rokoch 2015 až 2021 zvýšila o 13,5 %. Slovensko dosiahlo v roku 2022 určitý pokrok v diverzifikácii dovozu energie, no nedošlo k dostatočnému zavedeniu opatrení na úsporu plynu. Spotreba zemného plynu na Slovensku klesla v období od augusta 2022 do marca 2023 o 1 %²⁷ v porovnaní s priemernou spotrebou plynu za rovnaké obdobie v predchádzajúcich piatich rokoch, čo je výrazne pod cieľom zníženia o 15 %. Slovensko sa nabáda, aby zintenzívnilo úsilie o dočasné zníženie dopytu po plyne až do 31. marca 2024²⁸. Podiel dovozu zemného plynu z Ruska sa od leta 2022 znížil z 85 % približne na 50 %. Hoci reformy zahrnuté do plánu obnovy a odolnosti viedli k výraznému zvýšeniu dostupnej kapacity na pripojenie obnoviteľných zdrojov energie do sústavy na Slovensku, na pripojenie nových zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov sa použil len malý podiel voľnej kapacity. Rýchlejšie zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie by pomohlo dosiahnuť ciele v oblasti klímy a znížiť závislosť Slovenska od dovozu fosílnych palív (a to aj z Ruska), čím by sa zmiernilo riziko energetickej chudoby v dôsledku nestálych cien energie. Kumulatívna inštalovaná kapacita slnečnej a veternej energie predstavovala v roku 2022 približne 7 % celkovej inštalovanej kapacity, čo je druhá najnižšia úroveň v EÚ.
- (33) Slovensko v roku 2022 schválilo reformy v oblasti koncepcie trhu a podpory obnoviteľných zdrojov energie ako súčasť plánu obnovy a odolnosti, ale ak by sa prijali ďalšie opatrenia, umožnilo by to rýchlejšie zaviesť obnoviteľné zdroje energie,

²⁷ Údaje za Slovensko v súčasnosti overuje Eurostat.

²⁸ Nariadenie Rady (EÚ) 2022/1369 a nariadenie Rady (EÚ) 2023/706.

najmä pokiaľ ide o energiu veternú, slnečnú a geotermálnu, biometán a vodík. Medzi tieto opatrenia patrí zjednodušenie postupov získavania povolení a administratívnych postupov, a to aj prostredníctvom zriadenia administratívnych „jednotných kontaktných miest“ a oblastí vhodných na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Slovensku by prospelo, keby sa zefektívnili postupy pre získavanie prístupu do sústavy pre obnoviteľné zdroje energie, a to najmä reformovaním systému rezervovania kapacity, znížením administratívnej záťaže pri pripájaní do sústavy a revíziou poplatkov za pripojenie do sústavy v súlade s referenčnými hodnotami a najlepšimi postupmi EÚ. V záujme prispôsobenia sa rastúcemu objemu nestálych obnoviteľných zdrojov energie má Slovensko veľký potenciál na modernizáciu svojich elektrických sietí (pokiaľ ide o prenos aj distribúciu), budovanie nových zariadení na uskladňovanie energie a pokrok pri vytváraní regulačného rámca pre vodík z obnoviteľných zdrojov. Ďalší pokrok v rozvoji odvetví geotermálnej energie a biometánu by viedol k nahradeniu zemného plynu, ktorý sa vo veľkej miere využíva ako zdroj energie v systémoch diaľkového vykurovania, kde je zavádzanie obnoviteľných zdrojov tepla stále nedostatočne rozvinuté.

- (34) Hoci Slovensko napreduje v oblasti energetickej efektívnosti obytných budov v dôsledku ambiciózných investícií z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a Kohézneho fondu, treba vyvinúť ďalšie úsilie, najmä čo sa týka hĺbkovej obnovy verejných a súkromných nebytových budov spolu s opatreniami v oblasti obnovy zameranými na energetickú chudobu a zraniteľné domácnosti. Slovensku by prospelo, ak by sa začali riešiť viaceré prekážky, ktoré bránia urýchlenej obnove budov a prilákaniu väčšieho objemu súkromných investícií, konkrétne: i) prispôsobenie systémov obnovy; ii) poskytovanie technickej pomoci; iii) vypracovanie prístupu „jednotného kontaktného miesta“; iv) zber relevantných energetických údajov o verejných budovách s cieľom pomôcť pri stanovovaní investičných priorít a v) zlepšenie koordinácie medzi rôznymi verejnými orgánmi a programami financovania. Na štrukturálne riešenie energetickej chudoby treba vyvinúť ďalšie úsilie, najmä prostredníctvom špecializovaných systémov obnovy bývania a technickej a administratívnej pomoci, ktorá bude odzrkadľovať potreby zraniteľných domácností, pričom súbežne by mali prebehnúť aj reformy a investície v oblasti sociálneho bývania. Na to, aby Slovensko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, budú potrebné ambicióznejšie snahy v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvyšovania cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.
- (35) Nedostatok pracovnej sily a požadovaných zručností v odvetviach a povolaniach, ktoré sú kľúčové pre zelenú transformáciu, vrátane výroby, zavádzania a údržby emisne neutrálnych technológií, vytvára prekážky pri prechode na emisne neutrálne hospodárstvo. Kľúčom k zníženiu nedostatku požadovaných zručností a podpore začleňovania a prerozdelenia pracovnej sily sú kvalitné systémy vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré reagujú na meniace sa potreby trhu práce, a ciele opatrenia na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu. S cieľom uvoľniť nevyužitú ponuku pracovnej sily musia byť tieto opatrenia dostupné najmä pre jednotlivcov a v tých odvetviach a regiónoch, ktoré sú najviac ovplyvnené zelenou transformáciou. Slovensko patrí medzi krajiny s najväčšou koncentráciou zamestnanosti v automobilovom a oceľarskom priemysle v EÚ, t. j. v odvetviach, na ktoré bude mať značný vplyv zelená transformácia. V roku 2022 bol zároveň zaznamenaný nedostatok pracovnej sily v 24 povolaniach, ktoré si vyžadujú ekologické zručnosti, vrátane izolatérov, inštalatérov a pracovníkov v oblasti montáže potrubí, ako aj stavebných

elektrikárov. To si vyžaduje účinné politické nástroje na urýchlenie zelenej transformácie v širokej škále odvetví a súčasné zabezpečenie spravodlivosti.

- (36) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2023 a jej stanovisko²⁹ je zohľadnené v odporúčaní 1, ktoré je uvedené ďalej.
- (37) Vzhľadom na úzke prepojenie medzi hospodárstvami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny prijali opatrenia, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti, s cieľom i) zachovať v roku 2023 udržateľnosť dlhovej služby a zdržať sa širokej podpory celkového dopytu, lepšie zacieliť fiškálne opatrenia prijaté s cieľom zmierniť vplyv vysokých cien energie a zvážiť primerané spôsoby postupného ukončovania podpory, keď tlaky na ceny energie poľavia; ii) udržať vysokú mieru verejných investícií a podporovať súkromné investície v snahe napomôcť zelenej a digitálnej transformácii; iii) podporovať taký vývoj v oblasti miezd, ktorý by zmiernil stratu kúpnej sily a zároveň obmedzil druhotné účinky na infláciu, ďalej zlepšiť aktívne politiky trhu práce a riešiť nedostatok požadovaných zručností; iv) zlepšiť podnikateľské prostredie a zabezpečiť, aby energetická podpora pre podniky bola nákladovo efektívna, dočasná, cielená na životaschopné podniky a aby sa v dôsledku nej nevytrácala motivácia realizovať zelenú transformáciu, a v) zachovať makrofinančnú stabilitu a monitorovať riziká pri súčasnom ďalšom úsilí o dobudovanie bankovej únie. V prípade Slovenska odporúčania 1, 2 a 3 prispievajú k vykonávaniu prvého, druhého, tretieho a piateho odporúčania pre eurozónu,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Slovensko v rokoch 2023 a 2024 prijalo opatrenia s cieľom:

1. zrušiť platné podporné opatrenia v oblasti energetiky do konca roka 2023 a použiť súvisiace úspory na zníženie deficitu verejných financií; ak by si obnovené zvyšovanie cien energie vyžadovalo podporné opatrenia, zabezpečiť, aby boli zamerané na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, fiškálne dostupné a aby sa zachovali stimuly na úsporu energie;
zabezpečiť obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením nominálneho zvýšenia čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2024 najviac na 5,7 %;
zachovať verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečiť účinné čerpanie grantov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu;
v období po roku 2024 pokračovať v realizácii strednodobej fiškálnej stratégie postupnej a udržateľnej konsolidácie v kombinácii s investíciami a reformami vedúcimi k vyššiemu udržateľnému rastu s cieľom dosiahnuť obozretnú strednodobú fiškálnu pozíciu;
zefektívniť daňový mix a zabezpečiť, aby viac podporoval inkluzívny a udržateľný rast, a to aj využitím potenciálu environmentálnych daní a daní z nehnuteľností; pokračovať v posilňovaní daňovej disciplíny, a to aj ďalšou digitalizáciou daňovej správy;
znížiť riziká súvisiace s dlhom domácností podporou ponuky bývania a rozšírením trhu s nájomným bývaním;

²⁹ Podľa článku 5 ods. 2 a článku 9 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

2. zachovať dynamiku pri stabilnom vykonávaní plánu obnovy a odolnosti a urýchlene sfinalizovať dodatok vrátane kapitoly o REPowerEU s cieľom čo najrýchlejšie začať s jej vykonávaním; pokračovať v rýchlom vykonávaní programov politiky súdržnosti pri súčasnom zachovaní komplementárnosti a synergií s plánom obnovy a odolnosti;
3. znížiť závislosť hospodárstva od fosílnych palív, najmä od zemného plynu v priemysle a pri vykurovaní, a diverzifikovať dovoz fosílnych palív; urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, najmä pokiaľ ide o energiu veternú, slnečnú a geotermálnu a plyny z obnoviteľných zdrojov, v súlade s príslušnými kritériami udržateľnosti; zjednodušiť postupy získavania povolení a administratívne postupy na zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, a to aj prostredníctvom zariadenia „jednotných kontaktných miest“ a oblastí vhodných na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov; zmodernizovať elektrickú sieť a zefektívniť a zlacniť postupy na pripojenie obnoviteľných zdrojov energie do sústavy; urýchliť a stimulovať hĺbkovú obnovu verejných a súkromných budov, riešiť energetickú chudobu obnovou bývania v prípade domácností s nízkymi príjmami a zintenzívniť politické úsilie zamerané na poskytovanie a nadobúdanie zručností potrebných na zelenú transformáciu.

V Bruseli

*Za Radu
predseda/predsedička*